

DM MAGAZIN

Párbeszéd

Kovács Miklós

Minden- kinek más a fontos

— Ismételt már olyan szűkszávi embert, aki sokat beszél?
— Nem.
— Hiszi-e, hogy létezik ilyen? Tanácstalan vagyok. Rázom a fejem.
— Ki tudja a mai világban? — mondom. — Talán. De miért kérdezi?

Kovács Miklós, a Városgazdálkodási Vállalat igazgatója belekortyol a kávéjába, mosolyog, nem szól.

— Tehát?
— Harminc profitunk van — mondja.

— Kezdem érteni!
— Ha a vállalatról kell beszélnem, óhatatlanul van így, sokáig tart. Mennyi ideje van?

— Annyi, amennyi szükséges.
— Megnyugtató. Tudja, az a helyzet, hogy én még testületi üléseken is szembekerülök a problémával: mit mondjak el, mi a fontos...

— Mi az?
— Mindenkinél más. Aki fázik, annak a távfűtés, aki névnapot akar köszönteni, annak az, hogy kapjon virágot, aki elcsúszik egy eldobott narancshéjon, annak a város tisztasága, soroljam még?

— Ne, maradjunk ennél!
— Előrebocsátom: egy város tisztasága alapvetően nem attól függ, hogy mennyit söpörnek, hanem attól, hogy mennyit szemelnek az emberek.

— Szóval, keveset söpörnek?
— Budapest után Szeged a leginkább gépesített város; tizenhat mozgó seprő-porszívó gépünk van, negyven úttisztító teljesít szolgálatot...

— Tehát Szeged a vidéki városok közül a legtisztább...
— Szerintem igen.

— Pedig szemelünk eleget. Jön a busz, röptül a félig szívott cigaretta az anyaföldre.

— Tudja miért? Szoktam erre egy példát idézni. Szentanúja voltam egyszer annak egy buszmegállóban, hogy egy ifjú hölgy, amikor jött a busz, egy könnyed mozdulattal földhöz vágta a kezében levő fagyaltot.

— Miért?
— Mert tudta, hogy a buszon nem lehet fagylaltozni.
— Akkor?
— Éppen ez az. Azt tudta, de azt, hogy a fagyaltot az utcán nem szabad eldobni, azt már nem tudta.

— Nem szabad, vagy nem illik?
— Nem szabad.
— Ha valamit nem szabad, azt Magyarországon büntetik...

— A példánál maradva. A szoban forgó hölgyet meg lehetett volna bírságozni, ha... Ha vállalkozott volna rá két tanú, hogy a feljelentést aláírja. Mondok mást. Autóztam a Trabantommal Újszegedre, s láttam, hogy az előttem haladó teherkocsiból szóródik a beton. Követtem, felírtam a rendszámát, megtudtam, melyik vállalaté, hová szállította az árut, jelentést tettem...

— És?
— Nem volt két tanú.
— Akkor mit lehet tenni?
— Csinaltattunk négy millió gyufacímkét, tízezer reklámszatyrot...

— Hogy ezeket is eldobálhassák az emberek?

— Ez volt a feliratuk: a tisztaság közügy. Ilyen feliratú gyufásdobozt nem illik eldobni az utcán. Másikat sem...

— Előfordult?

— Sajnos. De ne higgye, hogy feladjuk a harcot. Bízunk, megállótlan bizunk abban, hogy az emberek tudata fejlődik; hogy hamarabb rádöbbennek arra,

hogy ha szép, tiszta várost akarnak, akkor az rajtuk is múlik.

— Megszállottan...? És bíznak.
— Ez a munka megszálottság nélkül nem megy.
— ???

— Sem erkölcsileg, sem anyagiilag nem becsülük eléggé.

— Miért?
— Szolgáltatás. A szolgáltatást pedig a maradványelv alapján finanszírozzák.

— Van ilyen elv?

— Mondják, de tapasztaljuk is. Tény, mi is tudjuk, hogy a termelő ágazatokban eleve kedvezőbb a helyzet, s ez a dolgok természetéből adódik. A lényeg: nekünk mindenben követni kellene azt az ütemet, ahogyan Szeged fejlődik, s nem mindenben tudjuk.

— Például?
— Szegfűvel.
— Azzal sem?

— Tréfa nélkül. Van egy sor virágüzletünk, s virágkertészetünk is hozzá, amely nem képes már az igények ellátására; így esetenként kénytelenek vagyunk máshonnan is vásárolni virágot.

— Ez érthető.
— Érthető. És drága, mert máshonnan sokkal drágábban vesszük meg, mint a mi eladási árunk.

— Drágaság, mi jut erről még eszébe?

— Az ellenkezője.
— Mi az?
— A kenyér.

— Amennyiben?
— Nincs fogalma arról, hogy mennyi kenyeret dobunk ki Szegeden. Mázsákat, tonnákat. Tud-

ja, mi a véleményem? En nem dotálnám a kenyér árát, mert ha ennyit kidobnak belőle...

— Mi lesz a szemébe került kenyérrel?

— A feketepiacon két forint ötven fillér a kilonkénti ára tudtommal. Kitalálhatja.

— Guberálják?
— Természetesen.

— Az önök dolgozó is?

— Ök is, úgy tudom. Keresetkiegészítés.

— Mit tesz ellene?

— Ön tenne valamit?
— Hová kerül a szemét?
— A téglagyári dögörbe.

— Akkor nem. Mindössze annyi jut eszembe, hogy anyám annak idején akkorát ütött a kezemre, amikor eldobtam egy darab kenyeret, hogy ma is sajog az emlékezetemben.

— Nemcsak kenyeret pazarolunk, mást is.

— Gondolom, energiát is.

— Azt is, persze. Ezek a dolgok általában a távfűtő hálózatról jutnak eszembe.

— Nekem is, csak lehetséges, hogy másképp. Arra gondolok, hogy a szóbeszéd szerint a sok energiával épült hőközpontok egyike-másika mindent csinál, csak azt nem, amit kellene neki.

— Ez igaz. De nem mi tehetünk róla, hanem azok, akik tervezik meg kivitelezik.

— Ez csekély vigasz azoknak, akiknél inkább alább van a hőmérő higanyszála, mint fölébb.

— Igaza van, de mi csak annyit tehetünk, hogy vitatkozunk, s esetenként nem vesszük át a hőközpontot az építőktől.

— Más. Vannak, akik arra panaszkodnak, hogy nem megfelelő a hőmérséklet a lakásukban.

— Napi átlagban meg kell lennie a húsz Celsius-foknak!

— Meg is van?

— Meg.

Katona Judit

Guberáló

Naponta jön. Már ismerem a neszt jól. Köhög, csoszog. A pléhfedél zörög. Hat óra van. Kizárt kapuk csapódnak s már ott kutat az erjedt lom között.

• Kukákra hajlik. Kitért, sötét kabátban cipeli kincsét. Rongyot, kenyeret. Borotvaéles fagy hasít az ágak dermedt madarán vörslő sebet.

Rövidlátás

Olvasom, hogy Eduard Avetyiszov szovjet professor és kutató-csoportja új módszerrel kísérletezik, melynek nyomán talán befolyásolható az emberek nem kis részének sok gondot jelentő „népbetegség”: a rövidlátás.

A pillantásunk által követett tárgyak mozgása, illetve a megvilágítás változásai ellenére az egészséges emberi szem reneháryáján mindig „éles” kép jelenik meg; ezt a szemizmoknak köszönhetjük, melyek szemünk alkalmazkodóképességét irányítják. Nos, Avetyiszov professzorék azzal kísérleteznek, hogy a szemizmok sajátos tornáztatása révén a rövidlátó szemet mintegy „visz-szaszoktassák” az eredeti, a szükséges állapotokhoz.

Nagy érdeklődéssel fogadtam a hírt, s nem csupán — sőt, nem is elsősorban — azért, mert magam is szemüveget viselek; sajna, a rövidlátás engem is érintő válfaja, az úgynevezett „tengelymyopia” (melynek esetében a beérkező fénysugarak nem az ideghártyáján, hanem az előtt egyenesülnek) még a serdülőkor folyamán fejlődik ki, s később már nem befolyásolható. Kíváncsiságom tehát nem önző, egyéni érdekből táplálkozik.

Hogy mégis felfigyeltem a szemizomtornában rejlő lehetőségekre, annak az az oka, hogy tapasztalataim szerint szép számmal találkozhatni másfajta, nem is mindig pápaszem után kiáltó rövidlátással is; ezek orvoslása nincs életkorhoz kötve; abban reménykedem, hogy az említett szovjet módszerrel talán lehet segíteni rajtuk.

Itt van mindjárt az „orrmypia”, melynek esetében a beteg nem lát tovább az orránál.

Megjegyezném, hogy ez a fogyatékoság nem is annyira a pácienseknek, mint inkább környezetének kellemetlen; különösen a beosztottaknak, ha vezetőjükről van szó. Az orrmypias rövidlátóra ugyanis az jellemző, hogy a tárgyakat, jelenségeket, folyamatokat csakis akkor észleli, ha mintegy beléjük botlik; nem képes meglátni az összefüggéseket, a lényegét, nem tud tervezni, következtetni, könnyen zsákutcába

jut, még arra is volt példa, hogy fejfel ment neki a falnak.

Szerencsére, megfelelő korban (nem élet-, hanem történelmi korban) ez a fajta rövidlátás aránylag könnyen gyógyítható; a szemizmok tornáztatását elősegítő széles távlatok, a tekintet — sőt, az egész fej! — felemelését elváró társadalmi igény, a követendő, netán szemmel látható példák áldásos hatást gyakorolnak az effajta betegeknek. Nagyon sok függ azonban tőlük maguktól is: a változásra irányuló szilárd elhatározások nélkül minden marad a régiben, s ha netán felettesséktől, környezetektől újra meg újra orrot kapnak, az sem vezet mindig a kellő tisztálátáshoz.

Igen érdekes, sajátos myopia a „rövidnézés” is: azok szenvednek benne, akik néznek ugyan, de nem látnak. A tudományos kutatás általában az előzményekre hárítja a felelősséget ezért a rövidlátásért: a tudás lebecsülése, a szellemi tunyaságra, az előítéletekre — különösen súlyos esetekben elvakultságra. A „rövidnézők”-et sajátos beszédmodorukról is gyakran fel lehet ismerni: a „nem érdeke”, a „micsoda hülyeség”, s az efféle kifejezések rendszerint nagy pontossággal valószínűsítik e kör meglétét.

A „rövidnézőknek” ajánlott szemizomtorna lényege igen egyszerű: minél többször kell a pillantást nyomtatott sorokon balról jobbra hordozni. Egyes kutatók sajátos elmekészítőket is ajánlanak, ezek technikai alkalmazása azonban egyelőre nem megoldott; többet ígér az, hogy a „közelnéző” egy percére se veszítse szem elől a kor (ismét nem az életkor!) követelményeit.

Néhány egyéb látászavarról azért nem kívánok részletesen szólni, mert túlfőben vannak; ilyen például a szemforgatás („myopia rotans”), vagy a köldöknézés, amely régebben főleg a szellemi életben divott, ám a társadalom felől érkező egészséges ingerlés nyomán csaknem teljesen elvesztette régebbi tartalmát; ártalmatlan válfaja kamaszoknál, főleg nyáron a strandon, még elő-előfordul, de már nem önmaguk, hanem nőnemű egyedek felé irányul. A „szemellenzösséget” azért nem részletezem, mert tornáztatással nem lehet megszabadulni tőle; kiválóan segít azonban a „Critica barátien-sis”, vagy „elvtársiensis” nevű gyógyszer, bár megjegyezném: ezek előtt a páciens félrazandó.

Mondandómat egy nyelvi megjegyzéssel fejezném be: előfordul ugyanis, hogy a rövidlátást összekeverik a közellátással. Súlyos fogalmi tévedésről van szó. Igaz, a közellátásban előfordulhat rövidlátás, ez azonban távolról sem jelent azonosságot. A különbség rögtön kiderül, ha a két kifejezést egyazon tényezőhöz: a jövőhöz mérjük hozzá. Meggyőződésünk szerint ugyanis a jövőben olyan társadalom jön majd létre, amelyben tökéletes lesz a közellátás, viszont a rövidlátás valamennyi, itt tárgyalt és egyéb formája teljesen eltűnik...

...kívánok hozzá jó szemizomtornát kedves mintyájuknak.

FÜLÖP JÁNOS

Interjú

FABIAN

...és fejleszteni kellene az önkéntes véréadó mozgalmat...